

Директор
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка

Євген СОБОЛЬ

«02» грудня 2025 р.

**Програми навчальних дисциплін
програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників у сфері
післядипломної освіти для осіб з вищою освітою
Галузі знань: А Освіта
Спеціальність: А4.01 Середня освіта (Українська мова)
Назва програми: «Розвиток мовленнєвої компетентності педагога.
Інструменти самовдосконалення професійної майстерності»**

**Назва навчальної дисципліни: Розвиток професійного мовлення педагога як
ключового інструмента ефективного навчання.**

Цільовий компонент: обґрунтувати значущість та надати інструментарій для розвитку професійного мовлення педагога як системи комунікативних, етичних та дидактичних навичок, необхідних для досягнення високої ефективності навчання.

Змістовий компонент: культура та нормативність мовлення: орфоепічні, акцентуаційні, лексичні та граматичні норми; точність і логічність: уміння чітко, послідовно та несуперечливо формулювати думки, використовуючи термінологію, відповідну предмету; виразність: володіння інтонацією, темпом, тембром та гучністю голосу для привернення уваги, створення емоційного фону та підкреслення важливих моментів. Функціонально-стильові компетенції (педагогічний стиль): дидактична доцільність: уміння пояснювати складний матеріал, використовуючи доступну для учнів мову, аналогії та приклади, адаптуючи мовлення до вікових та індивідуальних особливостей аудиторії.; стилістична майстерність: здатність переходити між різними стилями (науковий, публіцистичний, розмовний) залежно від навчального завдання (наприклад, сухе викладення факту vs. емоційне заохочення до дискусії). мовлення як Інструмент оцінювання та корекції: уміння надавати конструктивний зворотний зв'язок (фідбек), коректно формулювати зауваження, заохочувати та мотивувати учнів. Комунікативно-етичні та регулятивні навички: педагогічний етикет: дотримання правил мовленнєвої поведінки: ввічливість, толерантність, коректність у висловлюваннях, створення атмосфери довіри та поваги; діалогічна майстерність: уміння організувати дискусію, ставити проблемні запитання, слухати учнів, підтримувати їхню ініціативу та адекватно реагувати на непередбачувані ситуації; мовленнєва регуляція: використання мовлення для управління навчальною діяльністю та емоційним станом учнів (наприклад, зняття напруги, переключення уваги, запобігання конфліктам); невербальні засоби: узгодження мовлення з мімікою, жестами та позою, що підсилює ефект і сприйняття інформації.

Процесуальний компонент: лекція-дискусія, мозковий штурм, тренінг

Результативний компонент:

ПРН 1. Усвідомлює виклики, що стоять перед загальноосвітньою школою, нові професійні ролі і завдання, які стоять перед сучасним педагогом в контексті новітніх змін.

ПРН 2. Розуміє роль комунікативних компетентностей педагога в організації освітнього процесу.

ПРН 3. Має розвинуті навички критичного аналізу, діагностики й корекції власного мовлення.

ПРН 4. Розуміє важливість формування навичок роботи над власною мовленнєвою компетентністю;

Список рекомендованої літератури:

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення : навчальний посібник. Київ: Просвіта, 2012. 240 с.

2. Богдан С. К. Мовленнєва комунікація : навчальний посібник. Київ: Освіта України, 2010. 280 с.

3. Городецька І. А. Професійна мовленнєва комунікація педагога: монографія. Харків : Основа, 2018. 315 с.

4. Каніболоцька О. А. Педагогічна риторика та комунікативні технології: навчальний посібник. Полтава : РВВ ПНПУ, 2019. 210 с.

5. Коваленко В. А. Професійне мовлення вчителя як запорука ефективності навчального процесу. *Педагогічний часопис Волині*. 2021. № 1. С. 45–51.

6. Кричун Л. До проблеми культури мовлення вчителя. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2018. Вип. 165. С. 513–516.

7. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2009. 319 с.

8. Пентиліук М. І. Культура мови і міжкультурна комунікація: навчальний посібник. Київ: ВЦ "Академія", 2011. 272 с.

9. Петренко О. С. Діалогічні аспекти мовленнєвої діяльності педагога: від теорії до практики. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2020. № 2. С. 160–165.

10. Степаненко М. І. Мовленнєва компетенція як складова професійної майстерності педагога. *Рідна школа*. 2017. № 11/12. С. 3–7.

Назва навчальної дисципліни: Мова вчителя як інструмент харизми, зброя національного коду, пульт керування увагою

Цільовий компонент: формування навички системно орієнтованого управління навчанням у контексті індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти й реалізації завдань формувального оцінювання навчальних здобутків.

Змістовий компонент: принципи системності організації діяльності: завдання – результат – зворотний зв'язок – корекція; принцип прозорості як засіб розвитку самостійності й уміння працювати на реалізацію мети; принцип індивідуальної траєкторії. Навички 4 К: комунікація, колаборація, критичне мислення, креативність

Процесуальний компонент: лекція-дискусія, практикум із роботи над методичними кейсами, розробка й аналіз педагогічних ситуацій

Результативний компонент:

ПРН 1. Усвідомлює виклики, що стоять перед загальноосвітньою школою, нові професійні ролі і завдання, які стоять перед сучасним педагогом в контексті новітніх змін.

ПРН 2. Розуміє роль комунікативних компетентностей педагога в організації освітнього процесу.

ПРН 3. Має розвинуті навички критичного аналізу, діагностики й корекції власного мовлення.

ПРН 4. Розуміє важливість формування навичок роботи над власною мовленнєвою компетентністю.

ПРН 5. Знає норми нового правопису української мови.

Список рекомендованої літератури:

1. Дроздова І. П. Наукові основи формування українського професійного мовлення студентів нефілологічних факультетів ВНЗ : монографія. Харків : ХНАМГ, 2010. 320 с.

2. Климова К. Я. Формування культури українського мовлення в майбутніх учителів-нефілологів (психологічні передумови). *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*. 2009. № 8. С. 198–205.

3. Ковтюх С. Л. Репетитор (як навчитися грамотно писати) : навчальний посібник з практичного курсу української мови. 2-е вид., випр. й допов. Київ : ВД «Професіонал», 2007. 592 с. (Рекомендований Міністерством освіти і науки України. Лист № 14/182-346 від 01.02.2004).

4. Ковтюх С. Л. Репетитор (як навчитися грамотно писати) : навчальний посібник з практичного курсу української мови. 3-є вид., випр. й доповн. Кіровоград, 2016. 480 с. (Рекомендований Міністерством освіти і науки України. Лист № 1/11-2528 від 30.03.2011).

5. Ковтюх С. Л. Робота з науково обдарованою молоддю на кафедрі української мови. *Робота з науково обдарованою молоддю : проблеми та перспективи: збірник матеріалів міжнародної науково-методичної конференції (17–19 травня 2018 р.)*. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 93–95.

6. Ковтюх С. Л. Нагальні потреби та перспективи функціонування державної української мови. *Філологічний часопис*. 2023. Вип. 1 (21). С. 68–78.

7. Ковтюх С. Л. Багатоаспектність прецедентного когезіоніма Оксани Забужко «І знов я влізаю в танк...». *Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції «Слово в сучасній науковій парадигмі: євроінтеграційний контекст» (28 листопада 2024 р.)*. Кропивницький, 2024. С. 19–26.

8. Ковтюх С. Л. Новий лексикон періоду повномасштабної російсько-української війни: лексико-семантична деривація та особливості словозміни. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Кропивницький : Видавничий дім «Гельветика», 2024а. Випуск 2 (209). С. 171–183.

9. Ковтюх С. Л. Українська мова як світова: реальність, перспектива чи мрія. *Українська мова у світі : збірник матеріалів VIII Міжнародної науковопрактичної конференції, 21 серпня 2024 р.* Львів, 2024б. С. 76–81.

10. Кравченко-Дзондза О. Е. Комунікативна компетентність у контексті професійної підготовки сучасного вчителя. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2016. Том 2. № 2. С. 38–44.

Назва навчальної дисципліни: Апгрейд чи оновлення: Ефективні практики ділової української комунікації в контексті сучасних правописних норм

Цільовий компонент: формування в педагогів умінь ефективної ділової української комунікації через засвоєння сучасних правописних норм, розвиток навичок критичного

аналізу й корекції власного мовлення; програма спрямована на удосконалення мовно-комунікативної компетентності педагога, зокрема, підвищення культури усного й писемного мовлення та здатності застосовувати мовні норми в типових професійно значущих ситуаціях.

Змістовий компонент: ділова українська комунікація в сучасній школі: професійні виклики, цифровізація освіти, нові ролі педагога в медійному середовищі; стандарти професійного мовлення педагога: точність, нормативність, логічність, етикетність і доречність як умова ефективної офлайн і онлайн комунікації; критичний аналіз власного мовлення: виявлення кальок, штампів, суржику, невинуватих запозичень; формування навичок саморедагування; медіаграмотність у діловій комунікації педагога: розпізнавання маніпуляцій, медіамовних спотворень, пропагандистських кліше; вплив медіатекстів на професійне спілкування в освітньому середовищі.

Процесуальний компонент: форми: інтерактивна лекція, тренінгові заняття; **методи:** проблемний виклад; дискусія; дослідження; аналіз конкретних ситуацій; дизайн-мислення; мозковий штурм; **засоби:** презентація, інтерактивна дошка.

Результативний компонент:

ПРН 1. Усвідомлює виклики, що стоять перед загальноосвітньою школою, нові професійні ролі і завдання, які стоять перед сучасним педагогом в контексті новітніх змін.

ПРН 2. Розуміє роль комунікативних компетентностей педагога в організації освітнього процесу.

ПРН 3. Має розвинуті навички критичного аналізу, діагностики й корекції власного мовлення;

ПРН 4. Розуміє важливість формування навичок роботи над власною мовленнєвою компетентністю;

ПРН 5. Знає норми нового правопису української мови.

ПРН 6. Уміє використовувати сучасні методики успішної офіційно-ділової комунікації.

Список рекомендованої літератури:

1. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/>
2. Скопненко О. Український правопис: традиції і сучасність (малі штрихи до великої історії). *Вісник Національної академії наук України*. № 3 (2020). <https://doi.org/10.15407/visn2020.03.078>
3. Словник української мови в 20 томах. URL: <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
4. Словники України онлайн. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
5. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019.